

یوژنیک

از دیدگاه عدالت کیفری و سیاست جنایی

تألیف:

لیلا خواست خدایی

مجمع علمی و فرهنگی مجد

عنوان و نام پدیدآور : یوژنیک از دیدگاه عدالت کیفری و سیاست جنایی
 تألیف: لیلا خواست خدایی
 مشخصات نشر : تهران: مجد، ۱۳۹۳.
 شابک : ۹۷۸-۶۰۰-۱۹۳-۳۲۷-۱
 وضعیت فهرست نویسی : فبیای مختصر
 یادداشت : این مدرک در آدرس <http://opac.nlai.ir> قابل دسترسی است.
 شماره کتابشناسی ملی : ۳۷۶۹۶۷۴

هرگونه تکثیر کامل یا قسمتی از کتاب بدون اجازه پدیدآورنده، یا ناشر خلاف قانون، شرع و اخلاق است.
 موارد تخلف را به دفتر مرکزی «مجد» گزارش فرمایید.

یوژنیک

از دیدگاه عدالت کیفری و سیاست جنایی

تألیف: لیلا خواست خدایی

انتشارات مجد

چاپ اول : ۱۳۹۴ تعداد: ۵۰۰ نسخه

حق چاپ محفوظ و منحصر «مجد» است.

دفتر مرکزی:

تهران، خیابان ۱۲ فروردین، تقاطع خیابان وحید نظری، پلاک ۱۰۸

تلفن و دورنگار: ۶۶۴۹۵۰۳۴ - ۶۶۴۹۴۲۳ - ۶۶۴۶۳۳۸۶

شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۱۹۳-۳۲۷-۱

ISBN: 978-600-193-327-1

شعبه فروردین: خیابان ۱۲ فروردین، مقابل تعزیرات، پلاک ۲۸۳، طبقه دوم تلفن: ۶۶۴۹۰۹۹۸

شعبه اردیبهشت: خیابان اردیبهشت (منبری جاوید)، تقاطع شهدای ژاندارمری، پلاک ۵۷ تلفن: ۶۶۴۸۶۸۷۴

شعبه یزد: خیابان فرخی یزدی، مجتمع تجاری شقایق، طبقه هم کف - تلفن: ۱۶۳۶۸۶۷۰ - ۰۳۵

www.majdlaw.ir

E-mail: majdlaw92@gmail.com

سیستم اشتراک پذیری «مجد»:

ارسال پیامک حاوی نام و نام خانوادگی و شغل (در صورت تمایل) به شماره ۰۲۱۶۶۴۹۰۹۹۸
 فصلنامه حقوقی مجد با ارائه مقالات اساتید مبرز حقوق کشور بطور منظم منتشر می شود.

فهرست مطالب

مقدمه.....	۱۱
بخش یکم: علم یوژنیک.....	۱۵
فصل یکم: چستی شناسی.....	۱۷
مبحث یکم: مفهوم یوژنیک.....	۱۷
گفتار یکم: تعریف یوژنیک در لغتنامه ها و دایره المعارف ها.....	۱۸
گفتار دوم: اقسام یوژنیک.....	۲۱
بند یکم: یوژنیک مثبت.....	۲۱
بند دوم: یوژنیک منفی.....	۲۱
بند سوم: شیوه های اجرای یوژنیک.....	۲۲
گفتار سوم: یوژنیک و زن ها.....	۲۲
بند یکم: دی ان ای.....	۲۳
بند دوم: زن.....	۲۳
بند سوم: وراثت.....	۲۴
فصل دوم: علم یوژنیک از ابتدا تا امروز.....	۲۵
مبحث یکم: پیدایش یوژنیک.....	۲۵
گفتار یکم: فلسفه گالتون.....	۲۵
گفتار دوم: فلسفه های پیش از گالتون.....	۲۶
گفتار سوم: جایگاه علمی یوژنیک.....	۲۸
مبحث دوم: علم مدرن یوژنیک و مهندسی ژنتیک.....	۳۲
گفتار اول: حاشیه سازی پس از جنگ های جهانی.....	۳۳
گفتار دوم: تجدیدنظر در مفهوم یوژنیک.....	۳۵
بخش دوم: یوژنیک، سیاست جنایی، عدالت کیفری، انتقادات و چالش ها.....	۳۹
فصل یکم: یوژنیک و سیاست جنایی.....	۴۱
مبحث یکم: سیاست های یوژنیک در کشورهای مختلف.....	۴۴

- گفتار یکم: ایالات متحده ۴۵
- بند یکم: ایالت های بدون قانون عقیم سازی ۴۷
- بند دوم: ایالت های دارای قانون عقیم سازی ۴۸
- الف: عدم اجرای قانون ۴۸
- ب: اجرای قانون علیه ناتوانان روانی / جسمی و سایرین ۴۹
- گفتار دوم: کانادا ۵۷
- گفتار سوم: آلمان ۵۷
- گفتار چهارم: ژاپن ۵۹
- بند یکم: قانون حفظ یوزنیک سال ۱۹۴۸ ۶۰
- بند دوم: قانون حفظ سلامت مادران سال ۱۹۹۶ ۶۱
- گفتار پنجم: چین ۶۲
- گفتار ششم: سوئد ۶۳
- گفتار هفتم: سنگاپور ۶۴
- گفتار هشتم: قبرس ۶۵
- گفتار نهم: فلسطین اشغالی ۶۵
- گفتار دهم: سایر کشورها ۶۶
- مبحث دوم: علت شناسی ۶۶
- گفتار یکم: شواهد تجربی تأثیر ژنتیک بر رفتار ۶۸
- بند یکم: تأثیر برخی جایگاه های ژنی ۶۸
- بند دوم: تأثیر ژن ناقل دوپامین ۷۰
- بند سوم: تأثیر گیرنده های دوپامین ۷۱
- بند چهارم: تأثیر ژن کاتیکول متیل ترانسفراز ۷۲
- بند پنجم: تأثیر ژن مونوآمین اکسیداز آ ۷۲
- بند ششم: تأثیر ژن ناقل سروتونین ۷۴
- بند هفتم: تأثیر گیرنده های سروتونین ۷۴
- بند هشتم: تأثیر گیرنده های آندروژن ۷۵
- بند نهم: تأثیر سایر جایگاه های ژنی ۷۵
- گفتار دوم: شواهد تجربی تأثیر اپی ژنتیک بر رفتار ۷۶

۷۹.....	مبحث سوم: پرونده شخصیت
۸۱.....	مبحث چهارم: پیشگیری از جرم
۸۳.....	گفتار یکم: سقط جنین با هدف پیشگیری
۸۴.....	گفتار دوم: سقط جنین در کشورهای مختلف
۸۶.....	فصل دوم: یورژنیک و عدالت کیفری
۸۷.....	مبحث یکم: پایگاه های اطلاعات دی ان ای
۸۹.....	گفتار یکم: پایگاه اطلاعات ملی دی ان ای کانادا
۸۹.....	گفتار دوم: پایگاه اطلاعات ملی دی ان ای انگلستان
۹۱.....	گفتار سوم: سیستم ترکیبی شاخص دی ان ای (کدیس) آمریکا
۹۲.....	بند اول: ساختار شاخص ها و پایگاه اطلاعاتی
۹۴.....	بند دوم: اندازه نسبی کدیس
	گفتار چهارم: سیاست های جمع آوری و نگهداری نمونه های
۹۴.....	دی ان ای در کشورهای مختلف
۹۵.....	گفتار پنجم: پایگاه اطلاعاتی دی ان ای و پزشکی
۹۵.....	مبحث دوم: مسئولیت کیفری بیماری روانی
۹۸.....	گفتار یکم: جنون در قوانین کیفری ایران
۹۸.....	گفتار دوم: بیماران روانی در قوانین کشورها
۹۹.....	بند یکم: بیماران روانی در قوانین کیفری ایران
۹۹.....	الف: قانون مجازات اسلامی
	ب: آیین نامه قانون و مقررات اجرایی سازمان زندانها و
۱۰۲.....	اقدامات تأمینی تربیتی مصوب ۱۳۷۷
۱۰۳.....	بند دوم: بیماری های روانی در قوانین کیفری سایر کشورها
۱۰۳.....	الف: انگلستان
۱۰۴.....	ب: آلمان
۱۰۴.....	ج: فرانسه
۱۰۵.....	د: دانمارک
۱۰۵.....	ه: اسپانیا
۱۰۶.....	و: ایتالیا

۱۰۷.....	ز: هلند.....
۱۰۷.....	ح: سوئد.....
۱۰۸.....	بند سوم: پیشنهاد‌های مرتبط.....
۱۱۱.....	فصل سوم: انتقادهای وارد بر یوژنیک.....
۱۱۲.....	مبحث یکم: واکنش‌ها نسبت به عقیم‌سازی.....
۱۱۵.....	مبحث دوم: یوژنیک و حقوق بشر.....
۱۱۵.....	گفتار یکم: اخلاق و یوژنیک.....
۱۱۶.....	گفتار دوم: اعلامیه‌های حقوق بشر و یوژنیک.....
۱۱۹.....	مبحث سوم: حق ثبت.....
۱۲۶.....	مبحث چهارم: لزوم توجه همه‌جانبه در بروز رفتار.....
۱۲۸.....	مبحث پنجم: ملاحظات حقوقی اخلاقی پایگاه‌های دی‌ان‌ای.....
۱۲۸.....	گفتار یکم: نگرانیهای فعالان آزادی‌مدنی و گروه‌های سیاسی.....
۱۲۹.....	گفتار دوم: جمع‌آوری دی‌ان‌ای و حقوق بشر.....
۱۳۰.....	گفتار سوم: آمارهای نژادی و مجادلات.....
۱۳۱.....	گفتار چهارم: نگرانی‌های حریم خصوصی.....
۱۳۱.....	گفتار پنجم: نگرانی‌ها در خصوص پیشرفت‌های علم ژنتیک.....
۱۳۳.....	نتیجه‌گیری.....
۱۳۹.....	پیوست‌ها.....
۱۴۵.....	منابع.....
۱۶۳.....	Preface.....

مقدمه

پدیده جرم یک واقعیت انسانی، اجتماعی و قضایی است و عوامل اجتماعی، انسانی، زیست‌شناسی و غیره در بروز آن مؤثر هستند. در نگاه کلی، عوامل متعدده ارتکاب جرم در دو دسته داخلی یا درونی که ناظر به اقتضانات جسمی و روانی مرتکب است و خارجی یا بیرونی که ناظر به وضع اجتماعی، فرهنگی، اقتصاد و نظام تعلیم و تربیت است، قابل تقسیم‌بندی هستند. تحقیقات تجربی و بالینی متعددی تأثیر ژنتیک (وراثت) و شرایط فیزیولوژی را در ارتکاب جرم و رفتارهای ضداجتماعی تأیید کرده‌اند که ضرورت توجه به عوامل زیست‌شناختی را در فرآیند علت‌یابی یک جرم گوشزد می‌کند. بنابراین، احراز وجود اختلالات ژنتیکی در مجرم، موضوعاتی چون مسئولیت کیفری وی، چیستی و کیفیت سیاست‌های اتخاذی و چگونگی مجازات برای بازگرداندن وی به جامعه را بسیار پیچیده خواهد کرد. در این راستا، باید دانست حد و مرز تأثیر ژنتیک بر رفتار کجاست و تحقیقات، لزوم توجه به ژنتیک افراد در مواجهه با جرم را چگونه ترسیم کرده‌اند. پیرامون چنین مباحثی، در این کتاب به مقوله «یورژنیک» به عنوان جنبش و علمی که معتقد به تأثیر وراثت و ژنتیک در نظام هنجارهای اجتماعی بوده، پرداخته شده است.

درحقیقت، از آنجا که در زمینه یورژنیک و تأثیر اختلالات ژنتیکی افراد بر بروز رفتارهای ضداجتماعی و جرم، مباحث چندانی در کشور مطرح نگردیده است، لازم دیده شد گامی ابتدایی در جهت توصیف یورژنیک و ارائه داده‌های تحقیقی - تجربی موجود در خصوص تأثیر ژنتیک بر رفتار و نیز برنامه‌ها و سیاست‌هایی که کشورهای مختلف در خصوص این موضوع اتخاذ کرده‌اند، برداشته شود. در این مسیر، ناگزیر از بیان فراز و فرودهای یورژنیک در قالب بحث‌های علمی و تاریخی بودیم تا بتوان به چالش‌های پیش روی این علم، سبک و سیاق برنامه‌های یورژنیک از ابتدا تا به امروز و نسبت این علم با حقوق

فردی افراد اشاره کرد و نهایتاً مطرح نمود که ژنتیک به چه میزانی در بروز رفتارهای ناهنجار اجتماعی مؤثر است و تا چه حد امکان سوءاستفاده از این علم وجود داشته و دارد؟

در بخش دیگر این کتاب، با ورود به موضوع تأثیر زمینه ژنتیکی بر بروز رفتارهای ضداجتماعی و بررسی مطالعات تجربی و بالینی در این خصوص، به چگونگی تأثیر و تأثر ژنتیک و محیط در حوزه شخصیت پرداخته شده است. مصداقاً، با نگاهی به علل وراثتی اختلالات روانی، برخی بیماری‌هایی که می‌توانند سبب ایجاد رفتارهای بزهکارانه شوند، بویژه جنون، بررسی و مسؤولیت کیفری این بیماران به عنوان نمونه‌ای از افراد دارای بیماری‌های ژنتیکی در کشورهای مختلف بخصوص ایران مورد مذاقه قرار گرفته است. بر این مبنا، با توجه به تأثیرگذاری مشترک محیط و وراثت بر شخصیت، اشکال توجه صرف به ژنتیک یا محیط حین یافتن علت جرم و راهکار مبارزه و مهار آن بحث و ضرورت توجه همه‌جانبه به علل وقوع جرم نمایانده شده است. در حوزه عدالت کیفری نیز امروزه از برنامه‌های یوژنیک در شناسایی مجرمان از طریق تکنولوژی دی‌ان‌ای و نمونه‌های قانونی موجود در پایگاه‌های اطلاعات دی‌ان‌ای استفاده می‌شود که در بخش دیگری از این کتاب بدان‌ها پرداخته شده است.

در نهایت، با بیان ضرورت مطالعه جرم و رفتار بزهکارانه با رویکردی جامعه‌شناسانه/زیست‌شناسانه، پیشنهادهایی برای بهبود کارکرد نظام کیفری کشور از طریق توجه ویژه به مقوله پیشگیری و شناسایی عامل خطر مربوط به اختلالات روانی که منجر به بروز جرم و جنایت می‌شود، ارائه گردیده است. امید است این نوشتار، اهمیت توجه به این موضوع را در اجرای هر چه بهتر عدالت کیفری نزد محققان و دانشمندان حوزه حقوق و جرم‌شناسی و مسئولان امنیتی، اجرایی و قضایی روشن گرداند و زمینه‌ساز اجرای برنامه‌هایی همه‌سونگر برای داشتن جامعه‌ای آرام و با حداقل جرایم گردد.

در پایان این مقدمه، لازم می‌دانم از جناب آقای دکتر محمد رهنمایان که با راهنمایی‌های علمی خویش نقشی برجسته در انجام این پژوهش و نیز چاپ این اثر داشتند، صمیمانه تشکر کنم. از راهنمایی‌های استاد ارجمند، جناب آقای دکتر حسین غلامی در به نتیجه رساندن این تحقیق قدردانی می‌کنم. استاد بزرگوار جناب آقای دکتر سید حسین هاشمی در انتخاب و معرفی بجای این تحقیق و چاپ این اثر نقشی ویژه داشتند که خالصانه ستودنی است. از تشویق‌ها، حمایت‌ها و دلگرمی‌های اساتید و دوستان بزرگوارم، جنابان آقایان دکتر ابراهیمی، دکتر رضوی، دکتر صلاحی، دکتر نجات‌بخش، دکتر مجیدیان و خانم دکتر یونگ بی‌نهایت متشکرم. از سرکنسول محترم جمهوری اسلامی ایران در فرانکفورت جناب آقای شهریار و همسر محترم‌شان برای پشتیبانی‌ها و تشویق‌هایشان و نیز از حضرات حجت‌الاسلام والمسلمین جناب آقای خلیل‌زاده مدیر مرکز اسلامی فرانکفورت و همسر گرامی برای تشویق‌ها و حمایت‌های علمی‌شان تشکر می‌کنم. جناب آقای مهندس صفری، رئیس دانشگاه آزاد اسلامی واحد رفسنجان و جناب آقای حسینی خطیب مسؤول تحصیلات تکمیلی آن واحد به‌خاطر عنایات‌شان در طول حضورم در رفسنجان و استاد بزرگوار جناب آقای دکتر علوی به‌خاطر برنامه‌ریزی‌های مسؤولانه در انتخاب و دعوت از اساتید بنام حقوق جزا و جرم‌شناسی کشور به آن مجموعه آموزشی، نقشی پررنگ در فراهم‌شدن زمینه‌های تألیف این کتاب داشتند که صمیمانه سپاسگزارشان هستم. از دوست عزیزم سرکار خانم اعظم نصیری و خانواده محترم‌شان به‌خاطر تمامی کمک‌های خالصانه‌شان در زمان حضورم در رفسنجان بی‌نهایت ممنونم. نیز از کمک‌های فراموش‌ناشدنی جناب آقای مهندس احمدی و سرکار خانم مهندس گلشن‌نور در آن مقطع، کمال امتنان را دارم. از استاد راهنمای رساله دکتری‌ام، جناب آقای پروفسور ماراون به‌خاطر مباحثات و مشاوره‌های علمی و تشویق‌ها قبل و حین چاپ این اثر متشکرم. از دست‌اندرکاران چاپ این کتاب در مؤسسه وزین مجد، جناب آقای حسینی نیک، سرکار خانم رحمانی و سرکار خانم یوسفی بابت زحمات‌شان سپاسگزارم.

بدیهی است که نگارنده در این نوشتار مصون از خطا و اشتباه نبوده است؛ بنابراین نظرات و پیشنهادهای اساتید و صاحب نظران گرامی را در امر نشر و ویرایش آن در چاپ های بعدی بر دیده منت می نهد.

لیلا خواست خدایی؛ خردادماه ۱۳۹۴